

Магістр 2 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

НЕОБХІДНІСТЬ СТВОРЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Сформульовано поняття організаційно-економічного механізму розвитку підприємства, обґрунтовано необхідність його створення та впровадження на підприємствах з точки зору сучасного менеджменту.

Аннотация. Сформулировано понятие организационно-экономического механизма развития предприятия, обоснована необходимость его создания и внедрения на предприятиях с точки зрения современного менеджмента.

Annotation. The concept of organizational and economic mechanism of development of an enterprise has been formulated, and the necessity of its creation and implementation at the enterprises in terms of modern management has been proved.

Ключові слова: система управління, розвиток підприємства, організаційно-економічний механізм, управління розвитком.

У сучасному ринковому середовищі вітчизняним підприємствам доводиться функціонувати у доволі складних умовах. Раніше для покращення результатів достатньо було покращити якийсь окремий показник чи вплинути на групу показників. Зараз досить багато залежить від здатності підприємства швидко пристосовуватися до мінливого зовнішнього середовища, а саме за цих умов стають наявними проблеми недосконалого менеджменту.

Актуальність розглянутої теми полягає в тому, що успіх діяльності підприємства багато в чому залежить не тільки від правильності прийнятих управлінських рішень, а також від здатності інтегрувати та поєднувати перебіг внутрішніх процесів, підпорядкувати їх досягненню поставленої мети шляхом здійснення перебудови і розвитку всієї системи управління за допомогою побудови організаційно-економічного механізму розвитку підприємства, який буде враховувати індивідуальні особливості економічно-виробничої діяльності, сприятиме реорганізації, координації та оптимізації діяльності всіх функціональних підрозділів і загальному зростанню результативності та ефективності діяльності, а також узгодить якість управління з вимогами сучасного ринкового середовища.

Проблеми науково обґрунтованого управління розвитком підприємства розглянуті у працях як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Значний внесок у розробку цих питань зробили такі дослідники, як Гелбрайт Дж. К., Д. Бел, П. Друкер, М. Мескон, У. Ростоу, Ф. Хедоурі, а також вітчизняні вчені-економісти В. Гончаров, Іванов Ю. Б., Кизим М. О., Клебанова Т. С., Козаченко Г. В., Лисенко Ю. Г., Наливайко А. П., Пономаренко В. С., Пушкар О. І., Репін В. В., Русинов Ф. М., Тридід О. М. та багато інших [1 – 5]. Проте певні аспекти розвитку підприємства потребують подальшого розвитку.

Метою даної статті є теоретичне обґрунтування поняття "організаційно-економічний механізм розвитку підприємства" та зазначення необхідності створення організаційно-економічного механізму розвитку підприємства.

Розвиток для організації може розглядатися, з одного боку, як такий тип змін, що підвищує ступінь організованості системи, або – як виділена у складі підприємства система, в якій об'єднані інноваційні процеси. Їх взаємозв'язок та інтеграція з іншими процесами призводять до кількісних та якісних змін у всіх функціональних галузях підприємства, а в контурах її управління на основі зворотних зв'язків розв'язуються завдання стратегічного і тактичного управління й запускаються механізми самоорганізації оперативного управління розвитком.

Необхідність управління розвитком підприємства виникає в таких випадках [6]:

1) докорінна зміна обраної тенденції розвитку підприємства (напряму вектора розвитку), що супроводжується несподіваним переходом в інший атрактор розвитку. Необхідні дії: перегляд орієнтирів розвитку підприємства, повна діагностика підприємства з метою виявлення потенційних і реальних ресурсів для дифузії підприємства в новий ринковий простір і адаптації до умов внутрішнього та зовнішнього середовища, які змінилися;

2) відхилення від орієнтирів розвитку підприємства (комплекс індикаторів) у рамках наявного напряму розвитку. Необхідні дії: перегляд мети, завдань функціонування підприємства, що супроводжуються діагностичним аналізом і коректуванням ресурсів підприємства;

3) докорінна зміна вектора спадного розвитку підприємства на основі виникнення штучної точки біфуркації (кардинальна зміна основного вектора розвитку). Необхідні дії: всебічна оцінка потенційних і реальних можливостей підприємства для виходу з точки біфуркації, розробка механізму управління кризами.

Отже, ефективна трансформація процесів системи управління сприяє загальному розвитку в усіх сферах діяльності підприємства, а саме: призводить до якісної та кількісної зміни всіх аспектів потенціалу підприємства (техніко-технологічного, майнового, організаційного, виробничого, кадрового, маркетингового, інвестиційно-інноваційного, фінансового тощо), реструктуризації функціональних підсистем, упорядкованості реалізації завдань

Окремо також треба зупинитись на значенні механізму управління як базової складової загальної системи управління для підприємства. Але спочатку потрібно визначитись із тлумаченням поняття "механізм" та з'ясувати, яке воно має значення та яку роль відіграє у складі загальної концепції системи управління підприємством.

Словник іншомовних слів дає таке визначення цього терміна: "Механізм – це сукупність проміжних станів або процесів будь-яких явищ" [7, с. 427].

У свою чергу, механізм управління – сукупність органів, засобів і способів (методів, прийомів, технологій) взаємодії між двома підсистемами організації – керівної та керованої [8, с. 134].

Механізм управління розвитком підприємства є найбільш активною частиною системи управління, що забезпечує можливість цілеспрямованого розвитку підприємства і становить сукупність:

1) засобів управління, які включають інструменти й важелі, що відповідають орієнтирам, передбачуваним наслідкам, критеріям вибору й оцінки, обмеженням і вимогам процесу розвитку підприємства з урахуванням певної стадії циклу його розвитку;

2) організаційних і економічних методів управління, що становлять способи, прийоми і технології приведення в дію і використання засобів управління.

Складність та багатогранність цього поняття не тільки як філософської категорії дозволяє використовувати його у різних галузях науки. Своє застосування він знайшов і в економічній науці. Так, поряд із "механізмом управління" широко застосовується поняття "організаційно-економічний механізм". Але, незважаючи на його розповсюдженість, сучасна економічна наука не дає остаточного визначення останнього. Багато авторів у своїх роботах розглядають організаційно-економічний механізм, не роблячи аналізу поняття та інколи по-різному розуміючи його. Це призводить до плутанини та неможливості його чіткого розуміння.

Отже, на основі проведеного аналізу літературних джерел автор пропонує таке визначення організаційно-економічного механізму розвитку підприємства – це активний елемент системи управління підприємством, який за допомогою своїх внутрішніх складових (засобів, методів, прийомів, технологій) та основних функцій управління здатний здійснювати вплив на функціональні підрозділи підприємства, вдосконалювати їх діяльність, оптимізувати, коригувати та покращувати функціонально-процесну взаємодію між ними, а також здійснювати терміновий вплив на стан, структуру та інтеграцію між бізнес-процесами підприємства для досягнення максимальної результативності та ефективності діяльності, що призводить до істотних кількісних та якісних змін на всіх ланках управління підприємством, збільшення ступеня використання наявного потенціалу і зростання якості системи управління.

Таким чином, організаційно-економічний механізм розвитку підприємства передбачає проведення певних перетворень та задає послідовність змін ключових елементів підприємства в процесі розвитку.

Створення дієвого організаційно-економічного механізму дуже важливе та необхідне для багатьох пострадянських вітчизняних промислових підприємств у сформованих в нашій країні ринкових умовах для підтримання життєздатності та ефективності діяльності, яка здійснюється в умовах стрімкого прогресу в технологіях, техніці та знаннях. Наявна система управління знаходиться у перехідному стані від адміністративної до ринкової, що й обумовлює ті кризові явища та нестабільність, які можна побачити на даний момент. Уже сформовані певні передумови позитивних зрушень у вітчизняному менеджменті, однак вони недостатні та часто мають ситуаційний несистемний характер втілення. Тому їх реалізація не завжди узгоджена із загальною стратегією розвитку підприємства. Це сприяє виникненню внутрішніх суперечностей та інколи унеможливорює впровадження та використання новітніх досягнень управління та інструментів менеджменту в повному обсязі. У свою чергу, доречно сформований організаційно-економічний механізм, який втілює в собі передові знання науки управління, сприяє здійсненню істотних змін у внутрішній структурі підприємства, що впливає на всі без винятку функціональні підсистеми, дозволяє здійснювати гнучке управління процесами, що відбуваються, та поєднувати самопланування й самоуправління у встановлених для цього межах.

Крім того, це дозволить покращити результати діяльності шляхом зміни вектора з поточного функціонування на постійне вдосконалення, тобто розвиток.

Таким чином, новим науковим результатом є уточнення поняття "організаційно-економічний механізм розвитку підприємства", яке, на відміну від наявних визначень, враховує аспект розвитку підприємства.

У подальших дослідженнях автор пропонує зосередити увагу на формуванні цього механізму для досліджуваного підприємства.

Наук. керівн. Іпполітова І. Я.

Література: 1. Лысенко Ю. Г. Управление крупным промышленным комплексом в транзитивной экономике / Ю. Г. Лысенко, Н. Г. Гузь. – Донецк : Юго-Восток, 2004. – 670 с. 2. Лепа Н. Н. Моделирование процессов управления развитием предприятий : монография / Н. Н. Лепа, Р. Н. Лепа, А. И. Пушкарь. – Донецк : Юго-Восток, 2005. – 348 с. 3. Клебанова Т. С. Модели и методы координации в крупномасштабных системах : монография / Т. С. Клебанова, Ч. Х. Мондована. – Х. : Бизнес-Информ, 2002. – 138 с. 4. Козаченко А. В. Механизм стратегического управления крупными производственно-финансовыми системами промышленности : монография / А. В. Козаченко. – Донецк : ИЭП НАН Украины, 1998. – 348 с. 5. Пономаренко В. С. Стратегия развития предприятия в условиях кризиса : монография / В. С. Пономаренко, О. М. Тридід, М. О. Кизим. – Х. : ІНЖЕК, 2003. – 328 с. 6. Расвнева О. В. Управление развитием предприятия: методология, механизмы, модели : монография / О. В. Расвнева. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2003. – 328 с. 7. Словник іншомовних слів / за заг. ред. О. С. Мельничука. – К., 1974. – 776 с. 8. Толковый словарь терминов и понятий. – М. : Нива России, 1996. – 228 с.